EĞİTİMDE NİTEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
Journal of Qualitative Research in Education *Volume 4 / Issue 2, 2016*
Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - ENAD
Journal of Qualitative Research in Education - JOQRE

Meta-Sentez: Kavramsal Bir Çözümleme

Meta-synthesis: A Conceptual Analysis

Seyat Polat[3]
Osman AY

To cite this article/Atıf için:
Polat, S. ve Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education, 4(1), 52-64. [Online]: http://www.enadonline.com

http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m

Özet. Meta-sentez araştırmaları, belirli bir alanda yapılan çalışmaların nitel bulgularının; yorumlanmasını, değerlendirilmesini, benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulmasını ve yeni çıkarımlar yapılmasını amaçlayan çalışmalardır. Meta-sentez yöntemi ilk olarak 1988 yılında eğitim alanında kullanılmasına rağmen ilerleyen yıllarda yaygın olarak tıp ve hemşirelik alanında kullanılmıştır. Bununla birlikte son yıllarda, ulusal ve uluslararası alanyazında eğitim alanındaki meta-sentez çalışmalarının da yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Türkiye'de yapılan meta-sentez çalışmaları incelendiğinde meta-sentez yönteminin araştırmacılar tarafından farklı şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, meta-sentez ile ilgili kavramsal bir çözümleme yapmak ve aynı zamanda ortaya çıkan sonuçları tartışmaktır. Bu bağlamda öncelikle meta-sentez kavramının tarihsel gelişimi ve bu süreç boyunca nasıl algılandığı açıklanmıştır. Sonra da meta-sentez çalışmalarının nasıl yapılması gerektiği ve bu çalışmaların geçerlik-güvenirliğinin nasıl sağlanabileceği anlatılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Meta-sentez, nitel çalışmalar, geçerlik ve güvenirlik, kavramsal çözümleme.

Abstract. Meta-synthesis is a systematic review that evaluates number of interrelated qualitative studies. Although meta-synthesis method was used for the first time in an educational research in 1988, it has been appeared widely in medicine and nursing researches. Nevertheless, there is a growing interest in meta-synthesis in the field of education in Turkey and abroad in recent years. As a result of literature review of meta-synthesis, we noticed that this method is been applied in different ways by different researchers in Turkey. The purpose of this study is to explain the historical development of meta-synthesis, the different perceptions of meta-synthesis during this development, how to perform a meta-synthesis research, and how to provide reliability and validity of a meta-synthesis research. A concept analysis method was utilized to achieve this goal and the findings were discussed in detail.

Keywords: Meta-synthesis, qualitative studies, reliability and validity, conceptual analysis.

[3] *Sorumlu yazar:* Yrd. Doç.Dr. Seyat POLAT, Mevlana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e posta: seyatpolat@mevlana.edu.tr

Giriş

Tüm alanlarda olduğu gibi sosyal bilimler alanında da hızlı bir gelişim yaşanmaktadır. Bu gelişimden araştırma teknikleri de etkilenmektedir. Var olan araştırma yöntemleri gelişmekte, aynı zamanda yeni yöntemler de ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda meta-sentez yönteminin de belli konularda yapılmış olan nitel çalışmaların birlikte değerlendirilmesi ihtiyacından dolayı ortaya çıktığı söylenebilir. Meta-sentez yönteminin ilk kullanılmaya başlandığı 1980'lerden itibaren, yöntemin adlandırılması ve kavramsallaştırılmasına yönelik araştırmacılar arasında görüş farklılıklarının olduğu söylenebilir. Meta-sentez kavramının farklı isimler ile ifade edilmesi, bu kavram kargaşasının bir sonucu olarak gösterilebilir. Bu nedenle meta-sentez yönteminin ne olduğu ve nasıl algılandığına ilişkin kavramsal bir çözümlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın, meta-sentezin farklı yorumlanmasının nedenlerini ortaya koyması bakımından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Uluslararası çalışmalar (Kennedy ve MacNeela, 2014; Wyatt, Harper ve Weatherhead, 2014; Aspfors ve Fransson, 2015; Brown ve Lan, 2015; Ennals, Fossey ve Howie, 2015; Shaw, Sherman ve Fitness, 2015; Staneva, Bogossian ve Wittkowski, 2015; Walsh, Hochbrueckner, Corcoran ve Spence, 2015; Yıldırım, Kurşun ve Göktaş, 2015; Andrews ve Harlen, 2016; Brannigan, Galvin, Walsh, Loughnane, Morrissey, Macey, Delargy ve Horgan, 2016; Rasmussen ve Uhrenfeldt, 2016; Topcu, Buchanan, Aubeeluck ve Garip, 2016; Wadham, Simpson, Rust ve Murray, 2016; Wilson ve Murray, 2016) incelendiğinde meta-sentezin nitel verilerin yorumlanması ve değerlendirilmesinde kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'de yapılan çalışmalar (Aküzüm ve Özmen, 2014; Serbest, 2014; Kıncal ve Beypınar, 2015) incelendiğinde ise meta-sentez yönteminin bazı çalışmalarda farklı yorumlandığı ve nicel verilerin de çalışmaya dâhil edildiği görülmektedir. Bu çalışmada meta-sentez araştırmalarının nasıl yapılacağı ve geçerlik–güvenirliğin nasıl sağlanacağı detaylandırılmaya çalışılmıştır. Özellikle ne tür verilerin sentezlenmesi gerektiği konusu anlatılmıştır. Meta-sentez çalışmaları ile ilgili yapılan yanlış yorumlamalara değinilmiş ve meta-sentez çalışmalarında yapılması gereken işlemler adım adım anlatılmıştır. Bu şekilde, yapılacak olan meta-sentez çalışmalarında yapılması muhtemel hataların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Meta-sentez çalışmalarının Türkiye'de yeni yaygınlaşmaya başlandığı göz önüne alındığında, bu çalışmanın bir farkındalık oluşturacağı ve dolayısıyla alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan çalışmanın özellikle eğitim bilimleri alanı olmak üzere sosyal bilimler ve sağlık bilimleri alanlarına da katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Çalışmanın genel amacı, meta-sentez ile ilgili kavramsal bir çözümleme yapmaktır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Meta-sentez nedir?
2. Meta-sentez çalışmaları nasıl yapılır?
3. Meta-sentez çalışmalarında geçerlik ve güvenirlik nasıl sağlanır?

Meta-Sentez Nedir?

Meta-sentez çalışması ilk olarak 1988 yılında Noblit ve Hare tarafından eğitim alanında yayımlanmış kültür çalışmalarının bulgularını birlikte değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Noblit ve Hare bu araştırma yöntemini "meta etnografi" şeklinde adlandırmışlardır. Noblit ve Hare (1988) meta etnografiyi, nitel çalışmalarının birbirine çevrildiği bir sentez yaklaşımı, çalışmaların sonuçlarını resmetmek için kullanılan sistematik bir karşılaştırma veya nitel çalışmaların bulgularının

karşılaştırılması veya birleştirilmesi ile oluşturulan kuramlar, üst anlatılar, genellemeler ve yorumlamalı çeviriler şeklinde tanımlamışlardır.

DeWitt-Brinks ve Rhodes (1992) meta-sentez kavramını nitelin meta-analizi şeklinde isimlendirmişlerdir. DeWitt-Brinks ve Rhodes (1992) nitelin meta-analizini, bilimsel yayınların temel aldığı nicel verilerden ziyade nitel araştırmaların bulgularının sentezlemesi süreci şeklinde tanımlamışlardır. Meta-sentez çalışmalarında araştırmacı istatistiksel çözümlemelerden daha çok, senteze dâhil ettiği her bir çalışmanın bulgularını betimleyen ve açıklayan betimleyici anlatılara güvenir. Paterson ve Canam'ın (2001) meta-analizi ve meta-sentezi birlikte ele alıp "meta çalışmalar" şeklinde isimlendirdikleri görülmektedir. Bu araştırmacılara göre meta çalışmalar; kuram, yöntem ve veri bağlamlarında değişik seviyelerde üretilmiş mevcut sosyolojik bilgi gruplarının çözümlenmesi için kullanılan sistematik bir yaklaşımı açıklar. Bu nedenle meta çalışmalar nitel çalışmaların bulgularının değerlendirmesinin ve sentezlemesinin yanı sıra meta veri analizi, meta yöntem veya meta kuram olarak bahsedilen çalışmaları bir araya getirerek bir meta-sentez üretmeyi amaçlar. Bu ise son derece büyük ve emek isteyen bir iştir. Thomas ve Harden (2008) ise bu kavramı tematik sentezleme metodu olarak yorumlamışlardır. Tematik sentezleme yapmak için nitel araştırmaların bulgularını sentezleyen bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu konuda özellikle bireylerin algıları ve deneyimleri hakkındaki soruların ele alındığı değişik çalışmaları incelemişlerdir.

Son yıllarda alanda yapılan çalışmalar (Aspfors ve Fransson, 2015; Çalık ve Sözbilir, 2014; Bondas ve Hall, 2007) incelendiğinde yukarıda açıklanan kavramların tek bir çatı altında ve "meta-sentez" olarak isimlendirildiği görülmektedir. Nitekim Çalık ve Sözbilir'in (2014) meta-sentez çalışmalarını belli bir alanda yapılmış nitel araştırmaların yine nitel bir anlayışla ele alınıp, benzerlik ve farklılıklarının karşılaştırmalı olarak ortaya konması şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Meta-sentez alandaki araştırmaların sıradan bir incelemesi değil, var olan nitel araştırma bulgularının yorumsal çözümlemelerine dayanan ve yeni bilgilerin geliştirildiği metodolojik bir yaklaşımdır (Aspfors ve Fransson, 2015). Patton (2014) bu tarz çalışmaları değerlendirmenin değerlendirmesi şeklinde ifade etmiştir. Yine Sandelowski ve Barroso'ya (2003) göre meta-sentez, nitel araştırma bulgularının birleştirildiği bir tür entegrasyon çalışmasıdır. Meta-sentez nitel çalışmaların bulguları karşısında test edilebilir hipotezler oluşturmak için bize imkânlar sağlamıştır (Thomas ve Harden, 2008). Walsh ve Downe (2004) meta-sentez çalışmaları için benzer nitel araştırmaların bulgularının yorumlanması gerektiğini ifade etmektedir. Bir teori olarak meta-sentez, nitel çalışmaların bulgularının yorumlanmasını, organize edilmesini ve temalar halinde ayrıştırılmasını kapsar. Dolayısıyla meta-sentez araştırmaları nicel çalışmaların sonuçları ile ilgilenmez (Sandelowski, Docherty ve Emden, 1997). Bu tanımlamalardan yola çıkarak meta-sentez çalışmalarında sadece nitel araştırmaların bulgularını veya karma yöntem ile desenlenmiş çalışmaların nitel bulgularını değerlendirmek gerektiği söylenebilir.

Meta-sentez çalışmaları daha çok tıp ve hemşirelik alanında (McDermott, Graham ve Hamilton, 2004; Kepreotes, 2009; Martsolf, Draucker, Cook, Ross, Stidham ve Mweemba, 2010; Mudge, Kayes ve McPherson, 2015) yapılmakla birlikte son yıllarda eğitim alanında da (Beach, Bagley, Eriksson ve Koro, 2014; Aspfors ve Fransson, 2015; Polat, 2015; Yıldırım, Kurşun ve Göktaş, 2015) yaygınlaşmaya başlanmıştır. Yapılan bu çalışmalar incelendiğinde, amaca yönelik belli bir konuda yapılan nitel araştırmaların sonuçlarının yorumlandığı ve değerlendirildiği görülmektedir. Weed (2005) meta-sentez çalışmalarının, az sayıdaki nitel araştırma sonuçlarının yorumlanmasını kapsadığını ifade etmektedir. Bondas ve Hall (2007) ise meta-sentez çalışmaları derinlemesine analiz ve zengin bir yorum istediği için bu çalışmaların ortalama 10-12 adet araştırma ile sınırlandırılmasını tavsiye etmektedirler. Verilen bu bilgiler değerlendirildiğinde, meta-sentez araştırmalarının, belirli bir alanda

yapılan araştırmaların nitel bulgularının; yorumlanmasını, değerlendirilmesini, benzer ve farklı yönlerinin ortaya koyulmasını ve yeni bilgilerin geliştirilmesini amaçlayan çalışmalar olduğu görülmektedir.

Meta-sentez çalışmalarında, betimsel içerik analiz çalışmalarının aksine, az sayıdaki çalışmaların ele alındığı ve derinlemesine bir inceleme yapıldığı söylenebilir. Meta-sentez çalışmalarında sadece nitel araştırmalar veya karma çalışmaların nitel boyutları değerlendirmeye alınırken betimsel içerik analizinde hem nitel hem de nicel çalışmalar değerlendirmeye alınır. Yine meta-sentez çalışmalarında derinlemesine sentezleme söz konusu iken, betimsel içerik analizinde ise çalışmalar genel hatları ile betimlenir.

Meta-Sentez Çalışmaları Nasıl Yapılır?

Nitel araştırmaların doğası gereği, araştırmacılar; bir konunun etkisini ve nedenlerini belirlemek, tahmin etmek ya da topluluk içindeki bazı özellik dağılımlarını tanımlamak yerine katılımcılar için bir olgunun ne anlama geldiği ile ilgilenirler (Merriam, 2013). Nitel araştırmacılar sıklıkla eylemlere, anlatılara ve bunların nasıl kesiştikleri konusuna ilgi duyarlar (Glesne, 2013). Nitekim meta-sentez çalışmalarını yapan bir araştırmacının da bir konu ile ilgili yapılmış olan nitel çalışmalara yönelik bütüncül bir bakış ile ortak temalara ulaşması gerektiği ifade edilebilir. Bunun için de çeşitli tema ve örüntüler belirleyip analitik tekniklere odaklanmak gerekir (Glesne, 2013).

Meta-sentez çalışmaları (Aspfors ve Fransson, 2015; Staneva, Bogossian ve Wittkowski 2015; Campbell, Pound, Morgan, Daker-White, Britten, Pill ve Donovan, 2011; Thomas ve Harden, 2008; Sandelowski ve Barroso, 2007; Noblit ve Hare, 1988) incelendiğinde araştırmacıların küçük farklılıklarla benzer işlem adımlarını takip ettikleri görülmektedir. Bu işlem adımları aşağıda maddeler halinde verilmiş ve Şekil 1'de görsel olarak sunulmuştur. Beşinci ve altıncı adımlar döngüsel bir süreçte işlemektedir.

Adım 1: Araştırma sorularının belirlenmesi.

Adım 2: Çalışmanın konusuna uygun anahtar kelimeler belirlenip alanyazın taramasının yapılması.

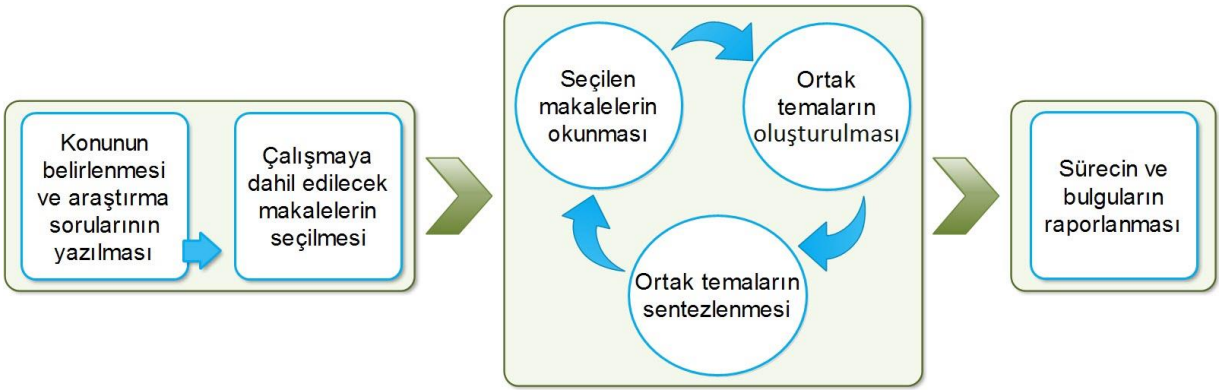
Adım 3: Kaynakların sağlanması, gözden geçirilmesi, kimliklendirilmesi ve değerlendirilmesi.

Adım 4: Araştırmanın dâhil edilme ve hariç tutulma ölçütlerinin belirlenmesi ve değerlendirmeye alınacak çalışmaların seçilmesi.

Adım 5: Seçilen çalışmaların çözümlenmesi ile ortak temalar ve bu temalara ait alt temaların oluşturulması, benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulması.

Adım 6: Temalar çerçevesinde elde edilen bulguların sentezlenerek çıkarımların yapılması.

Adım 7: Sürecin ve bulguların ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılması.

Şekil 1. *Meta-sentez araştırmasının işlem basamakları*

Meta-sentez işlem adımlarının daha iyi anlaşılması için eğitim ve sağlık alanlarından birer örnek aşağıda verilmiştir. Aspfors ve Fransson (2015) mentor eğitimi üzerine yapmış oldukları meta-sentez çalışmalarında sırasıyla aşağıdaki adımları takip etmişlerdir: (1) Araştırma sorularının belirlenmesi. (2) Literatürün taranması: Aramada kullanılacak anahtar kelimelerin, tarama yapılacak veri tabanlarının ve zaman diliminin belirlenmesi. (3) Araştırma seçimi, süreci ve ölçütleri: Başlık ve özetlerin okunması ve daha sonra aday çalışmaların tamamının okunması. Çalışmaların, araştırmacıların mentor eğitimi tanımına uygun olması ve araştırmaların nitel olması. (4) Dahil edilen makalelerin künyelerinin tablo şeklinde verilmesi. (5) İçerik çözümleme yöntemi ile kodların, kategorilerin ve ana temaların oluşturulması. İncelenen çalışmalardan elde edilen temaların sentezlenerek tümevarımsal çıkarımlarda bulunulması. (6) Veri çözümleme sürecinin ve bulguların açıklanması. Staneva, Bogossian ve Wittkowski (2015) tarafından stres bozukluğu hakkında yapılmış olan çalışmada izlenen adımlar da şu şekildedir: (1) Tarama ölçütlerinin belirlenmesi: Veri tabanları, zaman dilimi ve anahtar kelimeler. (2) Dahil edilme ve hariç tutulma ölçütlerinin belirlenmesi: Çalışmaların nitel olarak desenlenmesi ve belirlenen konu ile çalışmanın konusunun uyumlu olması. (3) Seçilen çalışmaların kalite değerlendirmesinin yapılması: Çalışmaların yöntemlerinin doğru belirlenmiş olması, verilerin uygun yöntemler ile çözümlenmiş olması ve geçerlik-güvenirliğin sağlanmış olması. (4) Verilerin kodlanması ve sentezlenmesi.

Meta-sentez yapabilmek için belli bir alanda yapılmış optimum (araştırma sonunda beklenen sonuçlara ulaştıracak sayı ve çeşitlilikte) sayıda nitel araştırmaya ihtiyaç vardır. Yapılan nitel çalışmalar o alanda incelenen problem durumu veya kavramı açıklamaya yetecek, kuram oluşturmaya yarayacak düzeyde olmalıdır. Sentezleme için ana tema ve alt temalardan elde edilen sonuçların birlikte harmanlanıp birleştirilmesi ve çıkarımların boyutlar şeklinde sunulması gerekmektedir (Aspfors ve Fransson, 2015). Aksi takdirde meta-sentez çalışması tamamlanmış sayılmaz. Bununla birlikte ulusal alanyazında meta-sentez yönteminin kullanıldığı çalışmalar (Aküzüm ve Özmen, 2014; Serbest, 2014; Kıncal ve Beypınar, 2015) incelendiğinde bazı araştırmalarda nicel araştırma bulgularının da çalışmaya dâhil edildiği ve sentezleme kısmının yüzeysel yapıldığı veya eksik bırakıldığı görülmektedir. Bunun sebebi, ele alınan konu ile ilgili yapılmış olan nitel çalışmaların meta-sentez yapabilmek için yeterli sayıya ulaşmamış olması olarak gösterilebilir. Bu durum, meta-sentez yöntemi ile yapılan ulusal çalışmalarda henüz istenilen kalite düzeyine ulaşılamadığını göstermektedir. M. Sözbilir de bu konuda aynı görüşe sahip olduğunu belirtmiştir (M. Sözbilir, yazara e-posta, 13.01.2016). Bir çalışmada nitel ve nicel araştırmalar birlikte incelendiğinde, yöntem olarak betimsel içerik analizi tercih edilmelidir. Çünkü (a) meta-sentez çalışmalarda incelemeye alınan araştırma sayısı (örneklem büyüklüğü) sınırlı olmaktadır

ve (b) incelenen çalışmaların sadece nitel sonuçları değerlendirilmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Meta-sentez çalışmalarında dikkat edilmesi gereken başka bir nokta ise sentezlemenin detaylandırılmasıdır.

Meta-Sentez Çalışmalarında Geçerlik Ve Güvenirlik

Tüm bilimsel çalışmalarda olduğu gibi, nitel araştırmalar da etik kurallar çerçevesinde geçerli ve güvenilir bilgi üretme kaygısı taşır (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda araştırılan olgunun daha iyi anlaşılması için mümkün olduğu ölçüde birden fazla teknik kullanılır ve araştırılan konunun özelliklerine göre süreç içinde yeni düzenlemeler ve eklemeler yapılmasını mümkün kılar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bundan dolayı nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik araştırmanın inanırlığı açısından ön planda tutulmuştur. Meta-sentez çalışmalarında geçerlik ve güvenirliğin sağlanabilmesi için aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır (Thomas ve Harden, 2008; Brantlinger, Jimenez, Klingner, Pugach ve Richardson, 2005; Creswell, 2007; Kennedy ve MacNeela, 2014; Patton 2014; Aspfors ve Fransson, 2015; Staneva, Bogoşlssian ve Wittkowski, 2015):

1. Çalışmanın amacı ve araştırma soruları açık bir şekilde ifade edilmelidir.

   Örneğin; Yıldırım, Kurşun ve Göktaş (2015) çalışmalarında araştırmanın amacını "bu araştırmanın amacı, bilgi işlem teknolojileri (BİT) konusunda düzenlenen hizmet içi eğitimlerinin (HİE) niteliklerini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır" şeklinde genel olarak ifade edip ve bu amaca bağlı kalarak;

   "BİT konusunda yapılan HİE'lerin niteliğini planlama aşamasında etkileyen faktörler nelerdir?

   BİT konusunda yapılan HİE'lerin niteliğini uygulama aşamasında etkileyen faktörler nelerdir?

   BİT konusunda yapılan HİE'lerin niteliğini değerlendirme aşamasında etkileyen faktörler nelerdir?" sorularına ayrı ayrı cevap aramışlardır.

2. Bulguların geçerliliği için veri toplama metodu, dâhil edilme ve hariç tutulma ölçütleri detaylı bir şekilde anlatılmalıdır.

   Bu madde ile ilgili olarak, Brannigan ve diğerleri (2016) verileri toplarken ilk önce hangi veri tabanlarını kullanacaklarını belirledikleri (ERIC, EBSCO, SCOPUS vb.), ikinci aşamada kendi çalışmaları ile ilgili anahtar kelimeler belirledikleri, üçüncü aşamada yıl sınırlamasını koyup ve bunun nedenini açıkladıkları ve dördüncü aşamada ise çalışmaların yayın diline karar verdikleri görülmüştür.

3. Konu ile ilgili ulaşılan çalışmaların sayısı ve bu çalışmalardan analize dâhil edilenler detaylı bir şekilde açıklanmalıdır.

   Douglas, Mills, Niang, Stepchenkova, Byun, Ruffini ve diğerleri, (2008) çalışmalarında altı adet dâhil edilme ve üç adet hariç tutma ölçütü belirlemişlerdir. Yaptıkları tarama sonucunda 140 çalışmaya ulaştıkları, 105 çalışmanın 1. ve 3. ölçütlere uygun olmadığı, 35 çalışmanın nitel olduğu ve "internet bağımlılığı" ile ilgili olduğu, son olarak da bu 35 çalışmadan 25'nin ise 4. ve 6. ölçütlere uygun olmadığını tespit ettikleri ve sonuç olarak 10 çalışmayı senteze dâhil ettikleri görülmüştür. Bu adımları bir görsel ile de sunmuşlardır.

4. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların; metodolojisi, alanı, örneklemi ve çalışmanın gerçekleştiği coğrafya, veri toplama tekniği ve veri çözümleme yöntemleri belirtilmeli veya tablo şeklinde sunulmalıdır. (Wyatt, Harper ve Weatherhead, 2014; Walsh ve diğerleri, 2015; Wilson ve Murray 2016, çalışmaları incelenebilir.)

5. Verilerin çözümlenmesi ve ortak temaların oluşturulması süreci ayrıntılı bir şekilde açıklanmalıdır.

   Wilson ve Murray (2016) başlangıçta çalışmaların içeriklerine aşina olmak için çalışmaları bir kaç kez okuduklarını, ikinci aşamada tekrar okuyup; kodları, yorumları ve kavramları çıkardıklarını, üçüncü aşamada belirledikleri kavramları her bir çalışma ile karşılaştırdıklarını ve aralarındaki ilişkiye baktıklarını ve son olarak da ortak beş tema çerçevesinde sentezleme ve yorumlama yaptıklarını ifade etmişlerdir.

6. Ortak temaların belirlenmesi işlemi birden fazla alan uzmanı tarafından yapılmalı ve kodlayıcılar arasındaki tutarlılık sağlanmalıdır.

   Eğer çalışma birden fazla kişi tarafından yürütülüyorsa her bir araştırmacının kodlama safhasına dahil olması gerekmektedir. Şayet çalışma bir araştırmacı tarafından yürütülüyorsa başka alan uzmanına da kodlama yaptırılmalıdır.

7. Sentezleme süreci için yeterli zaman harcanmalı ve ayrılan zaman çalışmada belirtilmelidir.

   Aspfors ve Fransson (2015) çalışmalarında sentezleme sürecine Aralık 2013 tarihinde başlamış ve Mayıs 2014 tarihinde bitirmişlerdir.

8. Araştırmada inanırlığı artırmak için incelenen çalışmaların bulgularından kesitler sunulabilir.

   (Corcoran, Crowley, Bell, Murray ve Grindle, 2012 ve Polat, 2015 çalışmaları incelenebilir.)

Sonuç

Son yıllarda özellikle sosyal bilimlerde nitel araştırmaların öneminin giderek arttığı söylenebilir. Bunun doğal bir sonucu olarak sosyal bilimlerde yapılan nitel araştırmaların sayısı hızla artmaktadır. Aynı alanda yapılan nitel araştırmaların birlikte değerlendirilmesi ihtiyacı meta-sentez yöntemini ortaya çıkarmıştır. Bu yöntem bir konu hakkında yapılmış nitel araştırmaların; verilerini, yöntemlerini veya kuramsal yönünü derinlemesine inceleme olanağı sağlar. Meta-sentez araştırmalarıyla bir olgu etraflıca açıklanabilir, var olan bir kurama farklı bir bakış açısı kazandırılabilir ya da yeni bir kuram oluşumuna zemin hazırlanabilir. Bu şekilde meta-sentez çalışmaları alana önemli katkılar sağlayabilir.

Meta-sentez çalışmaları yoğun emek ve uzun bir süreç gerektirir. Belirlenen alan ile ilgili incelenen çalışmaların bulgularının derinlemesine analiz edilmesi, ana tema ve alt temaların belirlenmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesi çalışmanın iskeletini oluşturmaktadır. Bu nedenle meta-sentez çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için yöntem ve alan uzmanlarının birlikte bulunduğu bir ekip ile yürütülmesi gerekir.

Bu çalışma meta-sentezin ne olduğu, nasıl yürütülmesi gerektiği ve geçerlik-güvenirliğin nasıl sağlanması gerektiği konularında, geniş ve bazen de kafa karışıklığına yol açabilen bir alanyazından elde edilen özlü bilgiler sunmaktadır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen alanyazın taraması sonucunda meta-sentezin; “meta etnografi”, “nitelin meta analizi”, “meta çalışmalar”, “tematik

sentezleme" ve "tematik içerik analizi" olarak adlandırıldığı görülmüştür. Meta-sentezin geçmişten günümüze birden fazla kavramla adlandırılmış olması kimi araştırmacılar tarafından yanlış yorumlanmasına neden olmuştur. Bu çalışma alanyazında bulunan farklı tanımlamalardan dolayı yaşanan kavram kargaşasını gidermeye çalışmaktadır. Ayrıca çalışma, araştırmacıların meta-sentez çalışmalarını kuramsal doğrultuda desenlemesine yardımcı olacak, farklı meta araştırma tasarımlarıyla karıştırmalarını önlemeye katkı sağlayacaktır. Yine çalışmada nitel araştırmalar için gerekli bir şart olan geçerlik ve güvenirlik konusunu, meta-sentez çalışmalarında nasıl sağlanması gerektiği örnekler ile detaylandırılmıştır. Bu şekilde meta-sentez çalışmalarını yürüten araştırmacılara alanyazından elde edilen özlü bilgiler ile yol gösterilmesi amaçlanmıştır.

Alanyazındaki çalışmalarının incelenmesi neticesinde meta-sentez araştırmalarında; nitel araştırmaların bulgularının ya da karma araştırmaların nitel bulgularının ele alındığı, araştırma yapılacak konu hakkında optimum sayıda (8-12) çalışmanın incelendiği, incelenen konuya odaklanılması için dahil edilme ve hariç tutulma ölçütlerinin doğru belirlenmesi gerektiği, ele alınan konu ile ilgili yapılmış araştırmaların metodolojisi ve kuramsal çerçevesine ilişkin yorumların yapılabildiği, ortak temaların belirlenip, tematik sentezlemenin yapıldığı, inandırıcılık açısından geçerlik ve güvenirliğin sağlanması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kaynaklar

Andrews, R., ve Harlen, W. (2006). Issues in synthesizing research in education. *Educational Research*, 48(3), 287-299, DOI: 10.1080/00131880600992330.

Aspfors, J., ve Fransson, G. (2015). Research on mentor education for mentors of newly qualified teachers: A qualitative meta-synthesis.*Teaching and Teacher Education*, 48, 75-86.

Aküzüm, C., ve Özmen, F. (2014). Eğitim denetmenlerinin mesleki gelişim, tükenmişlik ve iş doyumuna ilişkin bir meta-sentez çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 31-54.

Beach, D., Bagley, C., Eriksson, A., ve Player-Koro, C. (2014). Changing teacher education in Sweden: Using meta-ethnographic analysis to understand and describe policy making and educational changes. *Teaching and Teacher Education*, 44, 160-167.

Bondas, T., ve Hall, E. O. (2007). Challenges in approaching metasynthesis research. *Qualitative Health Research,* 17(1), 113-121.

Brannigan, C., Galvin, R., Walsh, M. E., Loughnane, C., Morrissey, E. J., Macey, C., Delargy, M., ve Horgan, N. F. (2016). Barriers and facilitators associated with return to work after stroke: A qualitative meta-synthesis. *Disability and Rehabilitation*, DOI: 10.3109/09638288.2016.1141242

Brantlinger, E., Jimenez, R., Klingner, J., Pugach, M., ve Richardson, V. (2005). Qualitative studies in special education. *Exceptional Children*, 71(2), 195-207.

Brown, C.P., ve Lan, Y.C. (2015). A qualitative metasynthesis comparing U.S. teachers' conceptions of school readiness prior to and after the implementation of NCLB. *Teaching and Teacher Education*, 45, 1-13, http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2014.08.012

Campbell, R., Pound, P., Morgan, M., Daker-White, G., Britten, N., Pill, R., ve Donovan, J. (2011). Evaluating meta ethnography: systematic analysis and synthesis of qualitative research. *Health Technology Assessment,* 15(43), 35-57.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Corcoran, J., Crowley, M., Bell, H., Murray, A., ve Grindle L. (2012) U.S. Latinas' knowledge and attitudes toward mammography: Meta-synthesis. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(6), 671-689, DOI:10.1080/10911359.2012.655959.

Çalık, M., ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Education ve Science/Egitim ve Bilim*, 39 (174). 33-38.

Douglas, A. C., Mills, J. E., Niang, M. Stepchenkova, S., Byun, S., Ruffini, C., Lee, S. K., Loutfi, J., Lee, J. K., Atallah, M., ve Blanton, M. (2008). Internet addiction: Meta-synthesis of qualitative research for the decade 1996–2006. *Computers in Human Behavior* 24, 3027–3044, doi:10.1016/j.chb.2008.05.009

DeWitt-Brinks, D., ve Rhodes, S. C. (1992). *Listening instruction: A qualitative meta-analysis of twenty-four selected studies* (Rep. No. Clearinghouse: CS507954). US: Michigan.

Ennals, P., Fossey, E., ve Howie, L. (2015). Postsecondary study and mental ill-health: A meta-synthesis of qualitative research exploring students' lived experiences. *Journal of Mental Health*, 24(2), 111-119, DOI: 10.3109/09638237.2015.1019052.

Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş (3. Basım). A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu (Çev. Edt.).* Ankara: Anı Yayıncılık.

Kennedy, L. A., ve MacNeela, P. (2014). Adolescent acculturation experiences: A meta-ethnography of qualitative research. *International Journal of Intercultural Relations*, 40, 126-140.

Kepreotes, E. (2009). The metasynthesis: Reducing the isolation of qualitative research. *HNE Handover: For Nurses and Midwives*, 2(1), 47-48.

Kıncal, R. Y., ve Beypınar, D. (2015). Ders araştırması uygulamasının matematik öğretmenlerinin mesleki gelişimlerine ve öğrenme sürecinin geliştirilmesine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 1(33), 186-210.

Martsolf, D. S., Draucker, C. B., Cook, C. B., Ross, R., Stidham, A. W., ve Mweemba, P. (2010). A meta-summary of qualitative findings about professional services for survivors of sexual violence. *Qualitative Report* (Online), 15(3), 489-506.

McDermott, E., Graham, H., ve Hamilton, V. (2004). *Experiences of being a teenage mother in the UK: A report of a systematic review of qualitative studies.* Lancaster University, Lancaster.

Merriam, S., B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (3. Basım). S. Turan (Çev. Ed.).* Ankara: Nobel Yayınevi.

Mudge, S., Kayes, N., ve McPherson, K. (2015). Who is in control? Clinicians' view on their role in self-management approaches: a qualitative metasynthesis. *BMJ open,* 5(5), 1-11.

Noblit, G. W., ve Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies (Vol. 11).* Newbury Park: Sage.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (1. Basım). M. Bütün ve S. Beşir Demir (Çev. Edt.).* Anakara: Pegem Akademi.

Paterson, B. L., ve Canam, C. (2001). *Meta-study of qualitative health research: A practical guide to meta-analysis and meta-synthesis (Vol. 3).* Sage.

Polat, S. (2015). The evaluation of qualitative studies in turkey about critical thinking skills: A meta-synthesis study. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(3). 229-243.

Rasmussen, B., ve Uhrenfeldt, L. (2016). Establishing well-being after hip fracture: A systematic review and meta-synthesis. *Disability and Rehabilitation*, DOI: 10.3109/09638288.2016.1138552.

Sandelowski, M., ve Barroso, J. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research.* Springer Publishing Company.

Sandelowski, M., ve Barroso, J. (2003). Classifying the findings in qualitative studies. *Qualitative Health Research,* 13(7), 905-923.

Sandelowski, M., Docherty, S., ve Emden, C. (1997). Focus on qualitative methods qualitative metasynthesis: Issues and techniques. *Research in Nursing and Health*, 20, 365-372.

Serbest, A. (2014). *Ders imecesi yönteminin etki alanları üzerine bir meta-sentez çalışması,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Shaw, L. K., Sherman, K., ve Fitness, J. (2015). Dating concerns among women with breast cancer or with genetic breast cancer susceptibility: A review and meta-synthesis. *Health Psychology Review*, 9(4), 491-505, DOI: 10.1080/17437199.2015.1084891

Staneva, A. A., Bogossian, F., ve Wittkowski, A. (2015). The experience of psychological distress, depression, and anxiety during pregnancy: A meta-synthesis of qualitative research. *Midwifery*, 31, 563-573.

Thomas, J., ve Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC medical research methodology*, 8(1), 1-20.

Topcu, G., Buchanan, H., Aubeeluck, A., ve Garip, G. (2016). Caregiving in multiple sclerosis and quality of life: A meta-synthesis of qualitative research, *Psychology ve Health*, DOI: 10.1080/08870446.2016.1139112.

Wadham, O., Simpson, J., Rust, J., ve Murray, C. (2016). Couples' shared experiences of dementia: A meta-synthesis of the impact upon relationships and couplehood. *Aging ve Mental Health*, 20(5), 463-473, DOI: 10.1080/13607863.2015.1023769.

Walsh, J., Hochbrueckner, R. Corcoran, J., ve Spenc, R. (2015). The lived experience of schizophrenia: A systematic review and meta-synthesis. *Social Work in Mental Health*, DOI:10.1080/15332985.2015.1100153.

Walsh, D., ve Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.

Weed, M. (2005). "Meta interpretation": A method for the interpretive synthesis of qualitative research. In Forum Qualitative Sozialforschung/Forum. *Qualitative Social Research*, 6(1), 1-21.

Wilson, H. M. N., ve Murray, C. D. (2016). The experience of deployment for partners of military personnel: A qualitative meta-synthesis. *Journal of Couple Relationship Therapy*, 15(2), 102-120, DOI: 10.1080/15332691.2014.986699.

Wyatt, C., Harper, B., ve Weatherhead, S. (2014). The experience of group mindfulness-based interventions for individuals with mental health difficulties: A meta-synthesis, *Psychotherapy Research*, 24(2), 214-228, DOI: 10.1080/10503307.2013.864788.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. Basım*). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, Ö., Kurşun, E., ve Göktaş,Y. (2015). Bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda yapılan hizmet içi eğitimlerin niteliğini etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim*, 40, (178), 163-182.

Yazarlar

Yrd. Doç. Dr. Seyat POLAT, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında öğretim üyesidir. Çalışma alanları arasında; eleştirel düşünme, meta-sentez, eğitim teknolojisi ve değerler eğitimi konuları yer almaktadır.

Öğr. Gör. Osman AY, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğretim görevlisi ve Anadolu Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde doktora öğrencisidir. Çalışma alanları arsında; programlama eğitimi ve infografik konuları yer almaktadır.

İletişim

Yrd. Doç. Dr. Seyat POLAT, Mevlana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yeni Istanbul Cad. No: 235 42003 Selçuklu / Konya / Türkiye, e-posta: seyatpolat@mevlana.edu.tr

Öğr. Gör. Osman AY, Mevlana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yeni Istanbul Cad. No: 235 42003 Selçuklu / Konya / Türkiye, e-posta: oay@mevlana.edu.tr

Extended Abstract

Introduction

There is a tremendous change in all research areas as well as in the social sciences. As a result of this, existing research methods are improving and new research methods have emerged. Consequently, it is possible to claim that the meta-synthesis research method was developed to meet the need of evaluation of a number of qualitative studies that have a common interest. There is a disagreement among the researchers on naming and conceptualization of this method in the literature since the beginning; therefore, a conceptual analysis is needed about what the meta-synthesis is and how it is perceived. In this way, we expect to contribute to the literature by revealing the reasons for different interpretations of meta-synthesis method.

The review of international literature indicates that meta-synthesis is a qualitative research approach for the synthesis of qualitative data. On the other hand, as a result of review of the national literature in Turkey, we noticed that some of the meta-synthesis studies have included the quantitative findings of the examined ones. The goal of this study is to provide a conceptual analysis about the meta-synthesis and discuss the findings. The answers of the following questions will be discussed accordingly:

1. What is meta-synthesis?
2. How to conduct a meta-synthesis study?
3. How to ensure reliability and validity in a meta-synthesis study?

The first meta-synthesis study was conducted by Noblit and Hare (1988) in the context of ethnographic research. They name this method as “meta-ethnography”. They defined the meta-ethnography as a synthesis approach of qualitative research involving the reciprocal translation of studies. That is a systematic comparison to draw cross-case conclusions. Meta-synthesis produces theories, grand narratives, generalizations, or interpretive translations resulting from integration or comparison of findings from qualitative studies. Therefore, it does not deal with the results of quantitative research. In addition, findings of relevant qualitative studies in a field should be interpreted in a meta-synthesis study.

Meta-synthesis studies aim to interpret, evaluate and present similar and different aspects of the findings of qualitative studies that are carried out in a particular field. The resulting outcomes of a meta-synthesis study are theory development, higher level abstraction, generalizability, and new knowledge development. Contrary to descriptive content analysis, meta-synthesis involves an in-depth study of a limited number of articles.

The researches follow the similar steps in their meta-synthesis studies in the literature: a) Determine the research questions, b) determine the keywords and do a literature review, c) examine and identify the selected studies, d) establish the inclusion and exclusion criteria, e) read the selected studies; create the common codes, categories and themes, f) synthesize the common codes, categories, themes and present the findings of this process.

There should be a critical number of qualitative studies in a field to conduct a meta-synthesis. Those studies should provide adequate source material to explain the concept or problem situation that is examined, or to create a new theory.

The terms reliability and validity in a qualitative research refer to credibility, transferability, dependability and confirmability of the study. You should take into account the following issues to conduct a reliable and valid meta-synthesis study.

1. Clearly state the aim of the study and research questions to reveal your intention.
2. Explain the data collection method, inclusion and exclusion criteria in details to increase the validity of your findings.
3. State the number of the studies you have reached in your systematic review of the published studies and explain the articles that were included in your study.
4. Specify the aim, sample of informants, data collection and analyses methods, year and country of the studies that are included in your study. It is a good practice to present the selected articles in a table.
5. Explicitly explain the data coding and analysis processes.
6. Let an expert group to identify the common themes and provide consistency among the group members.
7. Devote an excessive amount of time for the synthesis process. Continue this phase unless you obtain convincing final synthesis.
8. You may present some quoted passages from the selected studies to increase credibility of your study.

Results

In consequence of literature review of meta-synthesis studies, we deduced that meta-synthesis studies only deal with the qualitative data, the optimal number of the studies is ten to twelve, it is possible to interpret the methodologies and theoretical frameworks of the studies, common themes are determined with the thematic synthesis method, inclusion and exclusion criteria should be determined precisely to focus the research topic, and reliability and validity are two key terms for the credibility of the study.